KKSU/ODL/W/2021/1

कविकुलगुरु-कालिदास-संस्कृत-विश्वविद्यालय:, रामटेकम्

मुक्त-दूरस्थशिक्षणकेन्द्रम्

एम्.ए.(संस्कृतम्) चतुर्थ-सत्र-परीक्षा

प्रथमप्रश्नपत्रम् - भाषाविज्ञानं स्मृतिवाङ्मयञ्च

समय: - २.३० होरा **पूर्णाङ्का: -७०**

....

सूचना -अन्यथानिर्देशाभावे उत्तराणि स्वीकृतभाषया लिखत।

विशेष निर्देश नसल्यास उत्तरे स्वीकृत भाषेत लिहावीत.

अधोदत्तेषु सप्तप्रश्नेषु **पञ्चप्रश्नानाम्** उत्तराणि लिखत। **(प्रथम: प्रश्न: अनिवार्य:)**

खाली दिलेल्या सात प्रश्नांपैकी **पाच प्रश्न** सोडवा. **(पहिला प्रश्न अनिवार्य आहे)**

प्र. १ एकवाक्येन उत्तरत। **१०**

एका वाक्यात उत्तरे लिहा.

१. भाषाया: वर्गीकरणं कतिधा भवति ?
भाषेचे वर्गीकरण किती प्रकारे होते ?

२. अर्थविज्ञानं नाम किम् ?
अर्थविज्ञान म्हणजे काय ?

३. अर्थबोधस्य कति साधनानि भवन्ति ?
अर्थबोधाचे किती साधन आहेत ?

४. धातुसिद्धान्तस्य अपरं नाम किम् ?
धातु सिद्धान्ताचे दुसरे नाव काय ?

५. अर्थपरिवर्तनस्य कति कारणानि सन्ति ?
अर्थपरिवर्तनाची किती कारणे आहेत ?

६. मनुस्मृतौ कति अध्याया: सन्ति ?
मनुस्मृतीत किती अध्याय आहे ?

७. मनुस्मृते: सप्तमाध्यायस्य विषय: क: ?
मनुस्मृतीच्या सातव्या अध्यायाचा विषय काय ?

८. धर्मशास्त्रस्य स्वरूपं किम् ?
धर्मशास्त्रस्य स्वरूप काय आहे ?

९. राज्ञ: तेज: कथं भवति ?
राजाचे तेज कसे असते ?

१०. षड्गुणानां नामानि लिखत।
सहा गुणांची नावे लिहा.

प्र. २ अधोलिखितेषु त्रयाणां प्रश्नानाम् उत्तराणि लिखत। १५

खालीलपैकी कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

१. अयोगात्मकवर्गीकरणविषये लिखत।

अयोगात्मक वर्गीकरणाविषयी लिहा.

२. भाषाया: अध्ययने पदविज्ञानस्य महत्त्वं वर्णयत।

भाषेच्या अध्ययनाकरीता पदविज्ञानाचे काय महत्त्व आहे वर्णन करा.

३. भाषाविज्ञानस्य सिद्धान्तान् विवृणुत।

भाषा विज्ञानाच्या सिद्धान्तांचे वर्णन करा.

४. ध्वनिनियमे ग्रिमनियमं वर्णयत।

ध्वनी नियमामध्ये ग्रिम नियमाचे वर्णन करा.

प्र. ३ अधोलिखितेषु त्रयाणां प्रश्नानाम् उत्तराणि लिखत। १५

खालीलपैकी कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

१. राजोत्पत्तिं मनुस्मृत्यनुसारं लिखत।

राजाची उत्पत्ती कशी झाली मनुस्मृती अनुसार लिहा.

२. दूतलक्षणानि वर्णयत।

दूतांच्या लक्षणांचे वर्णन करा.

३. अन्नादिपरीक्षाप्रकारान् विस्तरेण लिखत।

अन्नादि परीक्षा प्रकारांचे सविस्तर वर्णन करा.

४. मनुस्मृत्यनुसारम् अष्टावक्रस्य सविस्तरं वर्णनं कुरुत।

मनुस्मृती अनुसार अष्टावक्राचे सविस्तर विवेचन करा.

प्र. ४ अर्थबोधस्य साधनानि विवृणुत। **१५**

अर्थबोधाच्या साधनांचे सविस्तर वर्णन करा.

प्र. ५ ध्वने: वर्गीकरणस्य आधारत्रयं विस्तृतं विवृणुत। **१५**

ध्वनी वर्गीकरणाच्या तीन प्रमुख आधारांचे विस्तृत वर्णन करा.

प्र. ६ संस्कृतसाहित्ये स्मृतिग्रन्थानां महत्त्वं वर्णयत। **१५**

संस्कृतसाहित्यामध्ये स्मृती ग्रन्थांचे महत्त्व विस्तृत लिहा.

प्र. ७ प्रजापालने दण्डमाहात्म्यं वर्णयत । **१५**

प्रजेच्या पालनाकरीता दंडाचे काय महत्त्व आहे वर्णन करा.

....

KKSU/ODL/W/2021/2

कविकुलगुरु-कालिदास-संस्कृत-विश्वविद्यालय:, रामटेकम्
मुक्त-दूरस्थशिक्षणकेन्द्रम्
एम्.ए.(संस्कृतम्) चतुर्थ-सत्र-परीक्षा
द्वितीयप्रश्नपत्रम् - संस्कृत-महाकाव्यम्

समय: - २.३० होरा **पूर्णाङ्का: -७०**

....

सूचना -अन्यथानिर्देशाभावे उत्तराणि स्वीकृतभाषया लिखत।

विशेष निर्देश नसल्यास उत्तरे स्वीकृत भाषेत लिहावीत.

अधोदत्तेषु सप्तप्रश्नेषु **पञ्चप्रश्नानाम्** उत्तराणि लिखत। **(प्रथम: प्रश्न: अनिवार्य:)**

खाली दिलेल्या सात प्रश्नांपैकी **पाच प्रश्न** सोडवा. **(पहिला प्रश्न अनिवार्य आहे)**

प्र.१ अ) रिक्तस्थानानि पूरयत। **०५**

रिकाम्या जागा भरा.

१. किरातार्जुनीये .... सर्गा: सन्ति। (अष्टादश/सप्तदश/नवदश)

२. किरातार्जुनीयस्य प्रथमसर्गे .... वृत्तान्तं वर्तते। (शिव/वनेचर/कृष्ण)

३. उपमा कालिदासस्य, भारवे: ....। (पदलालित्यम्/अर्थगौरवम्/अर्थविपर्ययम्)

४. कर्णभारस्य कर्ता ....। (भारवि:/भवभूति:/भास:)

५. कर्णभारं .... वर्तते। (रामायणाश्रितम्/महाभारताश्रितम्/पुराणाश्रितम्)

प्र.१ ब) एकवाक्येन उत्तरत। **०५**

एका वाक्यात लिहा.

१. किरातार्जुनीयस्य नायिका का ?

२. किरातार्जुनीयम् इति महाकाव्यस्य रस: क: ?

३. पाण्डवानां नामानि लिखत।

४. कर्णस्य सारथि: क: ?

५. भासनाटकचक्रे कति नाटकानि सन्ति ?

प्र. २ ससन्दर्भं स्पष्टयत। **१५**

सन्दर्भासहित स्पष्टीकरण करा.

१. अहो दुरन्ता बलवत् विरोधिता।

२. नास्ति निष्फलता रणे।

प्र. ३ किरातार्जुनीयस्य प्रथमसर्गानुसारं भारवे: काव्यगुणान् विवेचयत । **१५**

किरातार्जुनीयाच्या प्रथमसर्गानुसार भारवीचे काव्यगुण वर्णित करा.

प्र. ४ किरातार्जुनीयस्य महाकाव्यत्वं स्पष्टयत । **१५**

किरातार्जुनीयम् महाकाव्य आहे, हे स्पष्ट करा.

प्र. ५ किरातार्जुनीयमहाकाव्यस्य प्रथमसर्गस्य सारांशं लिखत । **१५**

किरातार्जुनीय महाकाव्याच्या प्रथमसर्गाचा सारांश लिहा.

प्र. ६ कर्णस्य चरित्रचित्रणं कुरुत । **१५**

कर्णाचे चरित्रचित्रण करा.

प्र. ७ कर्णभारस्य सारांशं स्वशब्दै: लिखत । **१५**

कर्णभाराचा सारांश आपल्या शब्दात लिहा.

....

KKSU/ODL/W/2021/3

कविकुलगुरु-कालिदास-संस्कृत-विश्वविद्यालय:, रामटेकम्

मुक्त-दूरस्थशिक्षणकेन्द्रम्

एम्.ए.(संस्कृतम्) चतुर्थ-सत्र-परीक्षा

तृतीयप्रश्नपत्रम् - संस्कृत-नाट्यशास्त्रम्

समय: - २.३० होरा **पूर्णाङ्का: -७०**

....

सूचना -अन्यथानिर्देशाभावे उत्तराणि स्वीकृतभाषया लिखत।

विशेष निर्देश नसल्यास उत्तरे स्वीकृत भाषेत लिहावीत.

अधोदत्तेषु सप्तप्रश्नेषु **पञ्चप्रश्नानाम्** उत्तराणि लिखत। **(प्रथम: प्रश्न: अनिवार्य:)**

खाली दिलेल्या सात प्रश्नांपैकी **पाच प्रश्न** सोडवा. **(पहिला प्रश्न अनिवार्य आहे)**

प्र. १ एकवाक्येन उत्तरत। **१०**

एका वाक्यात उत्तरे लिहा.

१. नाट्यशास्त्रस्य रचयिता क: ?
नाट्यशास्त्राचे रचयिता कोण ?

२. नाट्यशास्त्रे कति अध्याया: सन्ति ?
नाट्यशास्त्रात किती अध्याय आहेत ?

३. नाट्यप्रयोगस्य मुख्यतत्त्वं किम् अस्ति ?
नाट्यप्रयोगाचे मुख्य तत्त्व कोणते ?

४. नाट्यमण्डपस्य त्रीणि प्रकाराणि कानि ?
नाट्यमण्डपाचे तीन प्रकार कोणते ?

५. नाट्यशास्त्रस्य द्वितीयो ध्यायस्य नाम किम् ?
नाट्यशास्त्राच्या द्वितीय अध्यायाचे नाव काय ?

६. नाट्यशास्त्र इत्यस्य ग्रन्थस्य रचनाकाल: क: ?
नाट्यशास्त्र या ग्रन्थाचा रचनाकाळ कोणता ?

७. नाट्यशास्त्रस्य द्वितीयो ध्यायस्य मङ्गलाचरणे कस्य स्तुति: अस्ति ?
नाट्यशास्त्राच्या द्वितीय अध्यायातील मंगलाचरणात कोणाची स्तुती केलेली आहे ?

८. नाट्यशास्त्र कति श्लोका: सन्ति ?
नाट्यशास्त्रात किती श्लोक आहेत ?

९. ज्येष्ठ-नाट्यमण्डपस्य परिमाणं कति हस्तानां भवेत् ?
ज्येष्ठ-नाट्यमण्डपाचे परिमाण किती हात आहेत ?

१०. नाट्यशास्त्रानुकूला भूमि: कीदृशी भवेत् ?
नाट्यशास्त्रानुसार भूमी कशी असावी ?

प्र. २ टिप्पणीत्रयं लिखत । **१५**

कोणत्याही तीन टीपा लिहा.

१. नाट्यशास्त्रस्य स्वरूपम् । नाट्यशास्त्राचे स्वरूप

२. षड्दारुकम् । षड्दारुक

३. मत्तवारणी । मत्तवारणी

४. रङ्गशीर्ष: । रङ्गशीर्ष

५. भित्तिकर्म । भित्तीकर्म

६. नेपथ्यगृहम् । नेपथ्यगृह

प्र. ३ भरतमुनीनां परिचयं दत्वा चतुरस्र नाट्यगृहस्य स्वरूपं निरुपयत । **१५**

भरतमुनींचा परिचय देऊन चतुरस्र नाट्यगृहाचे स्वरूप स्पष्ट करा.

प्र. ४ नाट्यमण्डपस्य भूमिचयनम् इत्यस्मिन् विषये भरतमुने: विचारं प्रतिपादयत । **१५**

नाट्यमण्डपाच्या भूमि निवडीविषयी भरतमुनींचे विचार स्पष्ट करा.

प्र. ५ भरतानुसारेण विकृष्ट नाट्यमण्डपस्य स्वरूपं विशदयत । **१५**

भरतमतानुसार विकृष्ट नाट्यमण्डपाचे स्वरूप विशद करा.

प्र. ६ अधोदत्तानां श्लोकानां ससन्दर्भम् अनुवादं कुरुत । (त्रयमेव) **१५**

खाली दिलेल्या श्लोकांचा ससन्दर्भ अनुवाद करा.

१. शोधयित्वा वसुमतीं प्रमाणं निर्दिशेत्तत: ।
त्रीण्युत्तराणि सौम्यं च विशाखापि च रेवती ॥
हस्ततिष्यानुराधाश्च प्रशस्ता नाट्यकर्मणि ।
पुष्यनक्षत्रयोगेन शुक्लं सूत्रं प्रसारयेत् ॥

२. शुद्धादर्शतलाकारं रङ्गशीर्षं प्रशस्यते ।
रत्नानि चात्र देयानि पूर्वे वज्र विचक्षणै: ॥
वैडूर्यं दक्षिणे पार्श्वे स्फटिकं पश्चिमे तथा ।
प्रवालमुत्तरे चैव मध्ये तु कनकं भवेत् ॥

३. शुभे नक्षत्रयोगे च मण्डपस्य निवेशनम् ।
शङ्खदुन्दुभिनिर्घोषैमृदङ्गपणवादिभि: ॥
सर्वतोद्यै: प्रणुदितै: स्थापनं कार्यमेव तु ।
उत्सार्याणि त्वनिष्टानि पाषण्ड्याश्रमिणस्तथा ॥

४. तादृशस्तत्र दातव्यो बलिर्मन्त्रपुरस्कृत: ।
स्थापने ब्राह्मणेभ्यश्च दातव्यं घृतपायसम् ॥
मधुपर्कस्तथा राज्ञे कर्तृभ्यश्च गुडौदनम् ।
नक्षत्रेण तु कर्तव्यं मूलेन स्थापनं बुधै: ॥

५. प्रमाणमेषां निर्दिष्टं हस्तदण्डसमाश्रयम् ।
शतं चाष्टौ चतु:षष्टिर्हस्ता द्वात्रिंशदेव च ॥
अष्टाधिकं शतं ज्येष्ठं चतु:षाष्टिस्तु मध्यमम् ।
कनीयस्तु तथा वेश्म हस्ता द्वात्रिंशदिष्यते ॥

६. चतु:षष्टिकरान्कुर्याद्दीर्घत्वेन तु मण्डपम् ।
द्वात्रिंशतं च विस्तारान्मर्त्यानां यो भवेदिह ॥
अत ऊर्ध्वं न कर्तव्य: कर्तृभिर्नाट्यमण्डप: ।
यस्मादव्यक्तभावं हि तत्र नाट्यं व्रजेदिति ॥

प्र. ७ नाट्यशास्त्रस्य द्वितीयो ध्यायानुसारेण त्र्यस्त्रनाट्यमण्डपस्य लक्षणं दत्वा तस्य स्वरूपं विशदयत । **१५**

नाट्यशास्त्राच्या द्वितीयाध्यायानुसार त्र्यस्त्र नाट्यमण्डपाचे लक्षण देऊन त्याचे स्वरूप विशद करा.

....

KKSU/ODL/W/2021/4

कविकुलगुरु-कालिदास-संस्कृत-विश्वविद्यालय:, रामटेकम्
मुक्त-दूरस्थशिक्षणकेन्द्रम्
एम्.ए.(संस्कृतम्) चतुर्थ-सत्र-परीक्षा
चतुर्थप्रश्नपत्रम् - आधुनिकसंस्कृतगद्यम्

समय: - २.३० होरा **पूर्णाङ्का: -७०**

....

सूचना -अन्यथानिर्देशाभावे उत्तराणि स्वीकृतभाषया लिखत।

विशेष निर्देश नसल्यास उत्तरे स्वीकृत भाषेत लिहावीत.

अधोदत्तेषु सप्तप्रश्नेषु **पञ्चप्रश्नानाम्** उत्तराणि लिखत। **(प्रथम: प्रश्न: अनिवार्य:)**

खाली दिलेल्या सात प्रश्नांपैकी **पाच प्रश्न** सोडवा. **(पहिला प्रश्न अनिवार्य आहे)**

प्र. १ एकवाक्येन उत्तरत। **१०**

एका वाक्यात उत्तरे लिहा.

१. 'वृत्तशंसिच्छत्रम्' इत्यस्यां कथायाम् इन्दिराया: पुत्री का अस्ति ?
'वृत्तशंसिच्छत्रम्' या कथेतील इन्दिरेच्या मुलीचे नाव काय आहे ?

२. 'मिथ्याग्रहणम्' इत्यस्यां कथायां सख्यो: नामनी लिखत।
'मिथ्याग्रहणम्' या कथेतील सख्यांची नावे लिहा.

३. अस्माया: पितु: नाम किम् आसीत् ?
अस्माच्या वडिलांचे नाव काय होते ?

४. 'तापसस्य पारितोषिकम्' इत्यस्यां कथायां कस्य प्रदेशस्य वर्णनं वर्तते ?
'तापसस्य पारितोषिकम्' या कथेत कोणत्या प्रदेशाचे वर्णन केलेले आहे ?

५. धर्मशालायां के जना: प्रतिषिद्धप्रवेशा: आसन् ?
धर्मशाळेत कुठल्या प्रकारच्या व्यक्तींना प्रवेश करणे निषेधार्ह होते ?

६. 'वृत्तशंसिच्छत्रम्' इत्यस्या: कथाया: नायक: अनुपम: कस्मिन् कार्ये व्यापृत: ?
'वृत्तशंसिच्छत्रम्' या कथेचा नायक अनुपम कुठल्या कार्यात मग्न असतो ?

७. अस्माया: आयु: कति वर्षाणि आसीत् ?
अस्माचे वय काय होते ?

८. 'तापसस्य पारितोषिकम्' इत्यस्यां कथायां तापस: नवदम्पतिभ्यां किं यच्छति ?
'तापसस्य पारितोषिकम्' या कथेत तपस्वी नवदम्पतीला काय देतो ?

९. 'प्रेमरसोद्रेक:' इत्यस्यां कथायां क्षेत्रस्य मार्गे कस्य मन्दिरम् आसीत् ?
'प्रेमरसोद्रेक' या कथेत शेताच्या रस्त्यावर कोणाचे मंदिर होते ?

१०. 'परित्यक्ता' इत्यस्यां कथायां धर्मशाला कस्य ग्रामस्य समीपं वर्तते ?
'परित्यक्ता' या कथेतील धर्मशाळा कोणत्या गावाजवळ असते ?

प्र. २ ससन्दर्भं स्पष्टीकुरुत। (त्रयमेव) १५

सन्दर्भासहित स्पष्ट करा. (कोणतेही तीन)

१. काश्चन मानुषविशेषानन्तरा सर्वेऽपि अध्वगा: सत्क्रियन्ते सदनेऽस्मिन्।

२. पाश्चात्यदेशीयानामेवानुकूला प्रीतिविवाहादि कल्पना।

३. स हि नित्यमेवाज्ञातजनपरिचरणपरोऽस्ति।

४. युवयो: संयोगो वामधम: खलु स्यादिति।

५. पतिव्रतानां पुण्येन किं वा न भवति क्षितौ ?

प्र. ३ प्रेमरसोद्रेक: इत्यस्या: कथाया: सारांशं सविस्तरं लिखत। १५

प्रेमरसोद्रेक या कथेचा सारांश सविस्तर लिहा.

प्र. ४ अमिनाया: चरित्रचित्रणं विस्तरेण लिखत। १५

अमिनाचे चरित्रचित्रण सविस्तर लिहा.

प्र. ५ पण्डिताक्षमारावमहोदयाया: चरित्रं विस्तरेण लिखत। १५

पण्डिता क्षमा राव महोदयांचे चरित्र सविस्तर लिहा.

प्र. ६ उर्मिला-तपस्वी इत्यनयो: संवादं सविस्तरं लिखत। १५

उर्मिला आणि तपस्वी यांच्यातील संवाद सविस्तर लिहा.

प्र. ७ परित्यक्ता इत्यस्यां कथायां मार्गदर्शकेन वर्णितं वृत्तान्तं विस्तरेण लिखत। १५

परित्यक्ता या कथेत मार्गदर्शकाने सांगितलेला वृत्तांत सविस्तर लिहा.

....